

Nr 6

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vidgad rätt för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Tredje lagutskottet har behandlat de inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motionerna nr 365 i första kammaren av herr *Mossberger* och herr *Persson, Ragnar*, samt nr 444 i andra kammaren av fru *Löfqvist m. fl.*

I motionerna, vilka innehåller likalydande yrkanden, hemställes »att riksdagen måtte besluta, att 1 § i ensittarlagen må erhålla följande ändrade lydelse:

Den — — — under förutsättning:

dels — — — till mer än 10 år;

dels att nyttjanderättshavare tillhörigt bostadshus, som lämnade nöjaktig bostad åt honom och hans familj, fanns å marken uppfört den 1 januari 1930,

och dels — — — byggnader.

Avlider — — — stadgat.

Ändå — — — nyttjanderättshavare.

Vid — — — förutsatt».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

I den s. k. ensittarlagen, d. v. s. lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, stadgas, såsom lagens beteckning anger, viss lösningsrätt för nyttjanderättshavare. En av förutsättningarna för rätt till inlösen är enligt 1 § tredje stycket i lagen, att nyttjanderättshavaren tillhörigt boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt honom och hans familj, fanns uppfört den 1 januari 1919 å den av honom innehavda marken.

Det av motionärerna väckta spörsmålet om framflyttning av den nyss angivna tidsbestämningen har vid flera tillfällen, senast år 1947, varit föremål för riksdagens behandling. Rörande vad som tidigare förevarit i frågan må hänvisas till redogörelsen härför i andra lagutskottets utlåtande nr 1 vid 1947 års riksdag. Utskottet anförde i utlåtandet vidare bl. a. följande.

Enligt den första ensittarlagen, 1918 års lag, krävdes för lösningsrätt bland annat, att å det arrenderade området den 1 januari 1918, d. v. s. vid en tidpunkt, då lagförslagets innehåll ännu icke kommit till allmänhetens kännedom, fanns nöjaktig bostad för brukaren och hans familj. Avsikten

med denna bestämmelse var, att lösningsrätten så mycket som möjligt skulle göras oberoende av åtgärder som en nyttjanderättshavare kunde komma att vidtaga i syfte att förvärva äganderätt till den upplåtna jorden. Ensittarlagen tillkom för att avhjälpa bestående missförhållanden och avsåg icke att medföra någon förändring för framtiden av de rättsverkningar, som följa av nyttjanderättsavtal.

Vid den tidigare behandlingen av frågan om framflyttning av den i 1 § ensittarlagen fastställda tidsbestämningen har det gjorts gällande, att om en framflyttning skedde så måste detta framkalla farhågor för att ytterligare åtgärder i samma riktning efter hand komme att vidtagas, vilket skulle leda till att jordägarna bleve mindre benägna att upplåta mark för bebyggande. Ehuru betydelsen av nu angivna synpunkter icke får underskattas, vill utskottet dock erinra om att framflyttning av den för bebyggandet avgörande tidpunkten redan skett en gång, nämligen i 1920 års ensittarlag, då tidpunkten framflyttades från den 1 januari 1918 till den 1 januari 1919. En ytterligare framflyttning av tidpunkten innebär givetvis ett ingrepp i jordägarnas äganderätt. Denna omständighet utgör dock icke något ovillkorligt hinder för framflyttning, därest tillräckligt starka skäl kunna anföras för en dylik åtgärd. Utskottet vill alltså icke av principiella skäl motsätta sig en framflyttning av tidpunkten i fråga. Huruvida tillräckligt starka skäl för en framflyttning finnas kan emellertid icke avgöras utan närmare utredning.

Utlåtandet utmynnade i en hemställan, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning beträffande frågan om att framflytta den i 1 § ensittarlagen fastställda tidsbestämningen den 1 januari 1919 att närmare ansluta till tiden för lagens ikraftträdande år 1925.

Sedan riksdagen i skrivelse den 22 februari 1947, nr 36, hos Kungl. Maj:t begärt utredning i enlighet med vad utskottet hemställt, överlämnade Kungl. Maj:t den 7 september 1948 skrivelsen till de år 1939 tillkallade fastighetsbildningssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas utredningsuppdrag, vilket omfattade även de i ensittarlagen behandlade frågorna. De sakkunniga har beträffande dessa frågor verkställt viss utredning, som redovisats i en icke dagteknad (maskinskriven) promemoria ang. ensittarlagen. Sedan de sakkunnigas verksamhet upphört, har riksdagsskrivelsen överlämnats till 1954 års fastighetsbildningskommitté, som har till uppgift att utreda frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål.

Utskottet

Den fråga motionärerna upptagit till behandling är otvivelaktigt förtjänt av uppmärksamhet. Det synes därför utskottet beklagligt, att fastighetsbildningssakkunniga under sitt arbete icke kunnat taga ståndpunkt till frågan. Då riksdagens skrivelse år 1947 med begäran om utredning enligt vad ovan nämnts numera överlämnats till 1954 års fastighetsbildningskommitté, torde det emellertid vara lämpligast att avvakta förslag från denna kommitté. Utskottet kan därför icke förorda att riksdagen omedelbart i enlighet med

motionärernas förslag för sin del beslutar ändrad lydelse av ensittarlagen. Ej heller synes det i nuvarande läge vara anledning att påkalla en särskild utredning angående det av motionärerna berörda spörsmålet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 365 och II: 444, icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1955

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Grym, Ivar Nilzon, Axel Jansson, Herbert Hermansson, Ebbe Ohlsson och William Ohlsson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Mölndal, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herr Persson i Appuna, fru Boman, herrar Hansson i Skegrie och Berggren.
